

HIND 5 SENTI

MÜUGIL NELJAPÄEVITI

Õpilasleht

Tänast lehte 12 lehekülge

Toimetuse ja talituse:

TARTUS, Promenadi 2. Ö/k. „Kooli-
vara“, telef. 8-29.

Tallinna abitalitus:

V. Roosikrantsi 3. K. k-ü. „Töökool“.
Posti jooksev arve nr. 2188.
Tellimiste ja kuulutuste tariifid vii-
masel leheküljel.

NR. 3

7. NOVEMBER 1934

III AASTAK.

KODUMAALT JA LAIAST MAAILMAST

EESTI MAAPÕUES LEI- DUB UUSI MINERAALE.

„Ei hõbedat, kulda ei leidu
me maal“... Ka kalliskive ja
maake, millest võiks sulatada
metalle, ei ole seni kodumaa-
põues leitud. Möödunud su-
vel on looduseuurijad avastanu-
d Põhja-Eestis ühe raua-
maagi, mida nimetatakse gö-
tiidiks. See on raua vesiha-
pend ja sisaldab õige rohkesti
rauda, kuid maaki leidub nii-
võrd vähe, et rauda me temast
ikkagi ei saa. Teine huvitav
mineraal on leitud Noarootsis.
Selle nimi on kaltseidon. Ta
on ränikivi sugulane ja te-
mast võib üsna ilusaid ese-
meid (pitsateid, sörmuse ilus-
tisi) valmistada.

KÜSIMUS: Mida väärtus-
likku peitub kodumaa-põues?

MIDA TEGI HARUL- DASELT SOE SÜGIS.

„Õpilaslehes“ nr. 1 kirjel-
dasime ilmastiku uperpalle
käesoleval sügisel. Nüüd on

toimetusele saabunud veelgi
huvitavaid teateid tänavuse
sügisega kohta.

18. oktoobril oli Haapsalus
värskeid aiamaasikaid, õitsesid
kirsid ja lapsed korjasid met-
sast 1 liitri hästi valminud
vaarikaid.

Tartumaal saadi varajaste
kartulite põllult teist saa-
ki, Rukkikõrrel õitsevad uues-
ti rukkililled.

Järvemaal ja Haapsalu ümb-
ruses 28. oktoobril sadas äi-
kesevihma. Sellele järg-
nes 2. novembril esimene
lumesadu, mis oli kõige
tugevam Lõuna-Eestis. Kohati
on tekkinud suurvesi, mis
katab niitusid ja madalamaid
põlde.

Väga kuivad ilmad sep-
tembris rikkusid tublisti ruk-
ki oraseid. Eriti suurt kah-
justust on tekitanud nn. roo-
tsi kärbes, kelle tõugud hä-
vitavad orase juuri. Seda kah-
jurit ei ole nii suurel hulgal
Eestis esinenud 50 a. jooksul.

Kaevunäkk.

1. „Oi, üks vana ilus kaev!“

2. „Katsume õige, kui sü-
gav ta on.“

3. „Ai!“

4. „Katsu sa mul teinekord
veel kive pähe loopida!“

Virumaal, Püssi vallas, kas-
vasid E. V-l. keskmises aia-
maas kaalikad kuni 4 kg ras-
kuseks. Aga soe sügis rikkus
ka sissetehtud aedvilja taga-
varasid. Nii näiteks pidi Ran-
nu asunduses aednik hävitama

20.000 tükki kõlbmatuks muu-
tunud hapukurki.

TOIMETUS palub lugejaid
jätkata ilmavaatlusi ja huvi-
tavaist tähelepanekuist tea-
tada.

JÄLITAKSE SALAKÜTTI.

Möödunud nädalal leidis Vi-
rumaal metsavaht salaküti
poolt tapetud suure põdra. Sa-
lakütt oli metsavahi liginemi-
sel põgenenud ja oma saagi
peaaegu puutumatu maha jä-
tnud. Et tapetud loom oli ha-
ruldaset suur, võttis Tartu
ülikooli zoologia - muuseum
ta endale. Salakütti aga otsi-
takse taga. Tema tabajale on
määratud tasuks 150 kr. On ju
salakütid meie metsloomade
kurjemad vaenlased.

KÜSIMUS: Missuguseid
metsloomi kaitseb Jahisea-
dus? (Vastused 15.-ks nov.).

LOOMAAPTEEK MOSKVAS.

Moskvas on üle 2 milj. ela-
niku ja 200.000 kodulooma:
hobuseid, lehmi, koeri, kasse,
kodujäneseid. Ka loomad hai-
gestuvad ja vajavad arstiabi.
Nendele „moskvalastele“ avati
hiljuti eriapteek. Sealt võib
osta ravimeid kassile, koerale,
või teisele loomale. Ja kui
loomaga juhtub õnnetus täna-
val, võib kohe kutsuda tele-
foni teel esmaabi auto, nagu
seda tehakse kõigis suuremais
linnades õnnetuste puhul ini-
mestega.

Õpilased hommikusel võimlemisel.

SUURIMAI LENNUVÖISTLUSI

Lõuna-Austraalia 100-aastase juubeli puhul

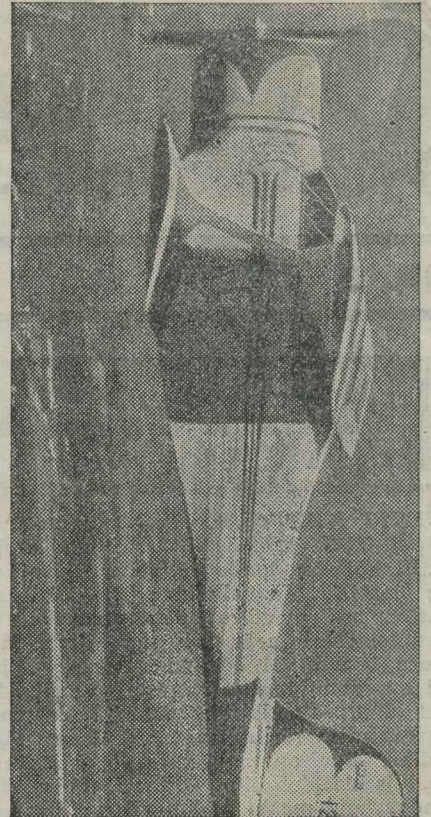
20 LENNUKIT LENDAS INGLISMAALT AUSTRALIASSE.

Mis juubelit pühitsetakse Austraalias? Kas ei tunta Austraaliat juba üle 300 aasta? Sajandat sünnipäeva pühitses vaid Lõuna-Austraalia osariik, mis asutati kolooniana 1834. aastal. Sel puhul korraldatigi suurejoonelised lennuvõistlused, millest osavõtjad pidid läbi lendama hiigelpika teekonna Inglismaalt, Mildenhalli lennuväljalt (umbes 100 km Londonist kirdes) Melbourne'i linna. Seal leidis ka rikas kodanik, kes annetas 12 000 naelsterlingit võitjaile auhindadeks, et sellega jäädvustada Lõuna-Austraalia juubelpidustusi. Kõik lennukid pidid maabuma kontrolljaamades: Bagdadis, Allahabadis, Singapuris, Darwinis, Charleville'is ja lõpuks Melbourne'is (kolm viimast linna on juba Austraalias).

Laupäeval, 20. oktoobril vara hommikul startisid lennukid Mildenhallis. Huvi võistluste vastu oli nii suur, et varajasele hommikutunnile vaatamata kogunes lennuväljale üle 50 000 päältvaataja. Eelmise päeva õhtul külastas len-

nuvälja ka Inglise kuningapaar, kes esimese lennukiga saatsid tervitusi Melbourne'i. Lendurid palusid ka kuningat kaasa sõita, sest et Austraalias on nüüd tore kevadeilm, kuid kuningas naeratades raputas pääd ja ütles: „Kardan, et olen säärase lennu jaoks juba natuke vana.“ Nii jäigi kuningal sõit kaasa tegemata.

Nüüd on see suur lennuvõistlus lõppenud. Võitjatena saabusid Melbourne'i Briti lendurid Scott ja Campbell (loe: Kämbl). Neil kulus lennuks, mille pikkus on peaaegu 19000 km, 2 päeva 23 tundi. Kui nad oleksid jatkanud sama kiirusega lendu ümber maakera, siis oleks neil kulunud selleks täpselt 6 päeva. See on peadpööriv saavutus, mida seni pole veel nähtud. Arusaadavalt kujunes lendurite vastuvõtt Melbourne'is sündmuseks, millest võttis osa sajatuhandepäälise vaimustatud rahvahulk. Terve pilv lennukeid tiirles õhus sel kohal, kus Euroopast saabunud lendurid pidid maabuma. Õnnitlustelegramme voolas kokku laviinina. Lillekimpudest ei maksa rääkida. Mida tundsid sel silmapilgul võitjad ise, on raske ütelda, sest kogu aeg ei saanud

nad silmi uneks sulgeda, järelikult lendasid Inglismaalt Austraaliasse magamata. Tervituskõnedele vastas Black ainult lühidalt: „Olen liiga väsinud selleks, et öelda rohkem kui tänan teid“. Et võitjate nimede kõrval on unustatud need 10 lennukit, mis teele maha jäid ja sihti ei saavutanud, on iseenest arusaadav. Ja vist vähe on ka neid, kes mõtlevad kahest, võistlusel õnnetut surma saanud lendurist.

VÕISTLUSKÜSIMUS: Kes lendureist on saavutanud maailma kuulsust? Millega?

„Seda ma ei tea. See oli enne mind.“

„Aga kes oli selle juhataja? Ja kes müüs kaupa?“

„Kooperatiivil oli oma esimees ja ärijuht ja veel teisi „ninasid“, ma ei mäleta enam, kuidas neid hüüti. Esimeheks oli esiti õpetaja. Pärast ta enam ei tahtnud, ütles, et, poisid, olge ise. Siis valiti üks suurem poiss. Ärijuhiks oli ka üks „koljat“ kuuendast klassist. Abid olid tal ka, kes aitavad müüa. Mina olin ka üksvahe abi.“

„Ts-kae!“ tähendas Heino vahele.

„Kuidas te siis müüsite? Kas petsite ostjaid vahvasti küll?“ said jälle naljamehed jutulõnga enda kätte.

„Mispärast pidime siis just petma?“

„Mis kaupmehed te siis muidu olite! Missugune kaupmees see pettusega läbi lööb!“

„Minu isa jälle ütleb, õige kaupmees peab olema ausaim ja täpsaim inimene maailmas!“ ütles Aado Vain tõsiselt.

Nüüd läks „madinaks“, nagu öeldakse poiste keeles.

Oli neid, kes arvasid, et õigusega kaupmees kuidagi läbi ei saa. Teised pooldasid Aado isa arvamist ja väitsid, et kaua sel petisel ikka õnnestub; viimati selgub, mis mees ta on, ja keegi ei lähe enam ta juure ostma.

„O ma mehi muidugi keegi ei peta.“

„Ja kui meil oleks säärane ühing või kooperatiiv, siis peaks, muidugi, selle järele valvama, et säälmingit võltsi poleks ei omade ega võõraste suhtes!“

Suure kära pääle tuli viimati härra Juhar vaatama, mis nüüd lahti on.

„Härra Juhar, Paluveres olevat koolikooperatiiv!“

„Jah, on küll, ma tean.“

„Miks meil ei ole?“

„Kuidas mina tean sellele kosta? — Meie lapsed pole veel asutanud.“

„Paluveres olevat koolijuhataja esimees. Miks teie ei hakka meil esimeheks ja ei tee kooperatiivi?“

„Teil ei ole ju veel kooperatiivi, kuidas saan mina olla selle esimeheks. Ja kui te kord asutate kooperatiivi, siis peate endale esimehe valida.“

„Teid valimegi... Teeme kooperatiivi!... Teeme!...“

Lapsed olid nüüd kõik kobaras kõnelejate ümber, nagu ikka, kui härra Juhar ise oli ringi keskpunktiks. Siis kuulati vahetunnis niisama hoolsasti kui tunnis, ainult „meeleavaldused“ ja norumised sündisid valjema kisaga.

Väike Kusti Tammemägi oma suure linavalge pääga tuli viimati ka kange keeruga. Vaene mees oli jäänud hiljaks, õiendades koolitädiga mingit pahanust. Nüüd ei teadnud ta maast-ilmast midagi.

„Mis me teeme? Kuhu me läheme?...“

„Pea nüüd suu kõvasti kinni, muidu lähed uudishimust lõhki!“ manitses eksitajat Anni Pinder, kohendas tal kraed ja laskis lühikese mehe enda ette, et see paremini näeks-kuuleks.

Õpetaja Juhar aga kõneles asjalikult:

„Võiksime asutada küll meie kooli kooperatiivi. Selleks ei ole mingit välist takistust. Koolikooperatiividele tehakse praegu igal pool suuri soodustusi. Kooliülemus pooldab neid kui üritusi, mis võimaldavad õpilastele rohkel määral isetegevust. Mina aga isiklikult ei ole tahtnud võtta algatust enda kätte. Õige koolikooperatiiv tekib siis, kui õpilased ise tulevad veendele, et neil on vaja kooperatiivi, ja asutavad selle siis üksmeelselt ja jõuliselt.“

„Veel enam. Koolikooperatiiv on ju väike majandusühing. Siin on tegemist rahaliste asjadega, mitme võõra asutusega, muidugi ka oma inimestega, eriti lastevanematega. Olles esiti vilumata ja asjatundmatu, võib tekkida väikesi pahanusi ja sekeldusi. Hulga tööd ja muret toob ta meile kõigile igal juhul, see uus kooperatiiv.“

„Seda kõike ei maksa ette võtta uisapäisa, teadmata, mis see päriselt ongi, mis me asutame.“

„Minu arvates tuleks asjaga ennem tutvuda — küsida, järele kuulata, lugeda ja õppida, arutella ja vaielda. Alles siis, kui oleme teadlikud ja veendunud ühistegelased, asutame oma ühingu.“

„On vaja korraldada koosolek!“

„Referaatide-õhtu!“

Vold. Soo

Sügis

Ida ja põhi veel ahatab
unisest loodangust punavalt;
tähtede sädemeid värahtab
tuliseid linnuteelt valevalt.

Soiku ei mühisev sügistuul
kuldsete lehtede langedes,
varsti siis vaikseks jääb kõigi huul,
kui on kõik väljad hangedes.

Lõunasse lindusid rändav parv
lendamas näha on... Rutake!
Vaikinud ammu on karjasarv,
kaugele ära siit tõtake.

Õnnelik, targasti täitis kes
viljaga salved ja aidad täis.
Eluväärt ainult küll on see mees,
kannul kel usinus ikka käis.

Häda sel, kes pole külvanud,
mida küll lõigata võiks ta nii?
Kes eluaja vaid laiselnud —
selline edu ei kaugel' vii.

Häda sel, mõtted kel tumedad,
jõude kes söönud on leiba vaid;
tegude välgud kel sumedat
valgustand ööd pole ei ka maid.

KODUMAALT ... algus lk. 1.

Parim vastus küsimustele: Miks nimetati uus puestik Tartus Forseliuse puiestuks? Millal oli säälm kohal seminar? (vt. „Õpilasteht“ nr. 1, lk. 9).

Ben'gt Gottfried Forselius oli kirikuõpetaja poeg. Ta asutas 1684. a. Tartu ligidale Piiskopi mõisasse esimese eesti seminari. Selle eeskujul

asutati üle maa rohkesti teisi koole. Et B. G. Forseliusel oli suur tähtsus Eesti koolide ja kultuuri arendamises, siis loomulikult nimetati endise seminari kohale istutatud puestik kooli asutaja nime järgi Forseliuse puiestuks. Forseliuse seminar asus nimetatud kohal 1688. aastani, s. o. Forseliuse surmani.

Noorkotkas.

„Õppekäik!“

Õpetaja on nõus ettepanekutega. Esimese koosoleku päevgi määratakse kindlaks, nimetades seda

ESIMESEKS ÜHISTEGELISEKS PÄEVAKS HALLASOOL.

Referenti aga õpilaste hulgast esialgu ei leidu. Eedi Nõmmik kokkus koguni ära, kui teda nimetatakse. Lubab aga hiljem siiski olla abiks, kui keegi hakkab kirjutama referaati koolikooperatiivist.

Õpetaja lubab siis ise otsida materjali esimeseks koosolekuks, kus tema arvates peab käsitletama ühistegevuse mõistet ja tähtsust üldse.

Õpilased lubavad igauks samuti asja üle järele mõtelda, ning on meeleldi nõus ette kandma midagi, kui keegi peaks leidma vastava pala.

...Aastaid on aegunud. Nende kestes sõite on sõidetud küll sedasi, küll teisiti. Kuid mälestuspärgi püsib meeles, kajab vaheti nalju ja ammurõkanud naeru, ärkab kujusid ning kangastusi kord sõidetud sõjateilt.

Siis tõuseb lumehangedest, kevadõitsemiste varjust, läbi öö, külma, tuule ja vihma kaastaste tuhmunud kujusid, teadmata kuhu laialipillatud, unustatud haudadest. Nii elavad kui langenud kõnelevad, tuletavad meele koos seiklusi, värskendavad...

Jatkub sul, lugeja, aega ning tahtmist astuda korraks meie ringi?

Kuuldused, üks hädisem ja kriiskavam kui teine, nagu tuule tuisata, sosistavad küll siit, küll säält. Kord nad hirmutavad:

„Narva all oli lahing! Punased lõpmatud aelikud veerevad edasi... Neid ei suuda miski tõkestada!“

„Mäletate, mäletad ju: punaste võimu ajal vene madruses, rind kohmakalt ees, pabeross viltu suus, silmis võigas üleolev helk — oli tõeline valitseja...“

Kord nad kahjurõõmutsevad:

„Las aga tulevad! Mida kiirem Tallinna jõuavad, seda parem! Las nüüd nad värisevad... Otsused on tehtud. Nimestikud on valmis... Arvete kokkuvõtt on alanud...“

Sääl pöördub valitsuski korduvalt rahva poole, selle hüüd muutub üha närvilisemaks:

„Päästke kodumaa! Vaenlane on üle piiri...“

Raskelt, päikeseta möödub novembri lõpp ja algab kõle detsember, mis viivitab lumega. Külmad vahelduvad soojaga. Kord on pori põlvini, siis jälle terav konar peksab jalgu.

See oli aastal 1918.

Ent kuski tuksus sooja, küpses võitlusjulgust, segi noorusnägemustega.

Tuhmilt, uniselt valgustatud kooliklassides vaheaegadel naljade ning naeru vahel poetati sõjajutte.

Ja sääl tuli ilmsiks: üksikud meist olid salaja kaitseliitlastena sõitnud Narva alla kaevikusse piirikaitsele sakslasile appi esimeses kodukaitsjate eselonis.

Neilt saabus sõdurikirju, otse tuleliinilt — isemede hämmastuseks.

Ühel õhtupoolikul, tulles koolist üle Toompea, raamatukimp kaenlas, tulevad vastu paar realisti-

kaasvõitlejat ja teavad kõnelda: täna sõidab uus soomusrong liinile.

„Soomusrong!“ — Salapärane ja vähekuuldud sõna. Kuid selle eest jõuab ta otsekohe eesliinile.

Tekib arg vaikus. Kergelt riietatud, noorukeste, eelviimase keskkooliklassi õpilaste pääs hargneb ülitõsiseid plaane. Aegajalt möödub neist tummalt inimkogusid. Kuid kustki ei kuule eriti enam juttu ega naeru.

Ent poiste pääs kangastuvad pildid ja tõsielu. Meenub eelmise õhtu vahejuhtum: tulles jälle koos omavaheliselt referaatõhtult, „Estonia“ puiesteel rühib vastu sama sõprusjõugu alaline liige väheke vimmas Ernst Raudsepp, vene gümnaasiumi hall õpilasinil seljas, sama kooli tärnita, valgepaelttega nokamüts pääs.

Peatub. Vahetatakse mõtteid. Ja nagu muuseas tulija lausub: „Sõidan liinile...“ Köhatab, ulatab igäuhele meist käe, nagu läheks harilikku käiku kooli või koju ja lahkub, luugates paremat jalga — uus sõjasaabas nähtavasti pigistas.

Vaatasime talle hetke sõnalausumatult järele. Kuid meist igäuhe silmis helkis etteheidet ja küsimusi endile:

„Jääd sa koju? Isegi nüüd! Mil oodatakse, kutsutakse, palutakse abi eesliinile!...“ (Järgneb)

Hallo ! Hallo !

Eesti noored ! üle maailma !

„Õpilasleht“ on ainuke eesti noorte ajaleht, nende häälekandja, sõber, nõuandja ja teekaaslane.

„Õpilasleht“ on SIDE kõikide eesti noorte vahel. Ja kus poleks eesti noori? Küll pilvelõhkujate imemaal Ameerikas, küll kuumas Brasiilias ja imelikus Austraalias, Uus Meremaal ja Hiinas ja igalpool!

„Õpilasleht“ hakkab tooma põnevaid jutte ja kirjeldusi eesti noorte elust ja seiklustest võõrastes maades.

„Õpilasleht“ sõlmib kirjavahetusi eesti noorte vahel üle maailma, sobitab markide-, taimede- jne. vahetust j. m.

Noored, kes soovite kirju vahetada eesti noortega kaugetes maades, saatke toimetusele oma aadressid.

Lähemalt järgmistest numbrites. Jälgige neid!

RAADIUMI EMA

Marie Curie

Vähe on naisi, kes teinud ajalugu. Veelgi vähem on aga neid, kelle nimi kuldtähtedega kirjutatud teadlaste nimestikku. Ja üks neist haruldasist naisgeeniust on Marie Curie ehk raadiumi ema, nagu teda tihti armastatakse nimetada.

Väike Marie nägi esmakordselt päevavalgust 7. novembril 1867. aastal Varssavis, kooliõpetaja Sklodowska tütreana. Jõudnud koolikka tungis väike tüdruk erilise hoolega teaduse „telgitagustesse“, algas algkoolis aabitsaga ega jätnud enne järele kui oli lõpetanud oma kodulinnas keskkooli. Ülikoolini ta aga ei ulatunud, selleks oli isa rahakukkur liiga kõhn. Kuid see ei kohutanud siiski tütarlast. Ikka edasi! Ja ta siirdus Pariisi, proovides sääl jätkata oma õpinguid... Aga majanduslik külg tegi veelgi enam muret. Tuli otsida mingit teenistust ja selleks osutus tagasihoidlik teenijannakoht Sorbonne'i ülikooli keemialaboratooriumis. Olgugi, et amet oli lihtne, ei kustutanud see noore neiu teadusehimu. Lakkamatult töötas ning õppis ta edasi, kuni lõpuks oma seniselt ametikohalt vallandati, sest et — *teenijannast oli juba saanud laboratooriumi teaduslik töäjõud*, laborant. Ning tänu häadele vaimuannetele ja suurele usinusele sai temast peagi instituudi direktori assistent...

Tolleks direktoriks oli tuntud prantsuse õpetlane Pierre Curie. Ja armastusest ühise töö vastu arenes peagi armastus teineteise vastu, mida kinnitas varsti abiellumine.

Ühiselt ning veelgi suurema innuga jätkasid mõlemad tööd, mida tõendab nende koostöö tulemusena 1898. a. leiutatud.

RAADIUM

ja poloonium. Need leiutised on õieti algtähtsused Marie Curie teaduslikus töös, mis talle püsiva kuulsuse töid. Ja seda hinnati, ning juba 1903. aastal kroonis Pierre ja Marie Curie'de tööd

NOBELI FÜÜSIKA-AUHIND.

Kuid, nagu öeldud, oli see vaid algus. Jätkus pinev uurimine salapärase raadiumi ning ta omaduste ja mõju alal. Sääl tabas raadiumi ema raske saatuselöök. Ta abikaasa ning kaastööline jäi 1906. aasta aprillikuul Pariisis kihutava auto alla ning heitis

hinge... Aga hoolimata halastamatust saatusest jätkas Marie Curie alustatud tööd ja vägagi tervitavate tagajärgedega. Oma ilmakuulsas teoses „Radioaktiivsus“ (1910) andis ta põhjaliku ülevaate oma uurimustest. Ja neid unustamatuid teeneid hinnati hiljem

NOBELI KEEMIA-AUHINNAGA.

See oli endisele laboratooriumi-teenijannale juba teine... Nüüd oli ta aga Sorbonne'i ülikoolis oma kadunud mehe asemel professoriks.

Ka lasus Marie Curie õlul raadiumiinstituudi juhtimine ning raadiumravi arendamine. Nendegi ülesannetega sai ta hiilgavalt toime. Saanud mitmeid suuremaid rahalisi toetusi muutus Pariisi raadiumiinstituut kuulsaimaks maailmas. 1928. aastal ta viibis ka kodulinnas, Varssavis, aidates elavalt kaasa säälse raadiumi-instituudi loomisele, et oleks jälle üks uus võitluspunkt inimsoo hirmsaima tõve, vähjahaiguse vastu.

Aasta hiljem võttis nüüd juba 62-aastane, hallipäine raadiumi ema ette reisi „uude maailma“, s. o. Ameerikasse. Sääl võeti ta hiilgavate auavaldustega vastu ning anti muuseas kingina üle 1 gramm raadiumi, ta enda leiutatud hiiglakallist ainet. Paljud ülikoolid, tunnustades ta hiigelteeneid raadiumi uurimise alal, valisid ta oma audktoriks. See reis oli ta kuulsuse ning populaarsuse võidukäiguks. (V. pilt lk. 11.)

Ameerikast tagasi jätkus jälle teaduslik töö. Ta uuris raadiumi ning röntgenikiiri... Kuid see pole iseenesest ohutu töö. Raadium on teadlikul ning mõõdukal kasutamisel vägagi võimas relv vähjatõve vastu, kuid võib tekitada raskeid mürgistusi ning vigastusi, olles seega nii öelda kahe teraga mõõgaks. Sama lugu on ka röntgenikiirtega. Ja nagu „tänuks“ oma uurimistööle kannatas raadiumi ema mingisuguste

VALVE SARETOK

KIKI TEEB KEHAKULTUURI

Proua Vaali, nelja tütre lahke ja lõbus mamma, teeb suured silmad, kui näeb värvavast sisse astumas toekal sammul pikasäärelist poisikest, kes sõdurlikult tervitab, tõstes kaks näppu baskimütsi kohale.

„Keda sa otsid, mu poiss?“ küsib proua Vaali lahkesti ja mõtleb, küll aga see on kõhn.

„Ma tulen siia suvitama,“ vastab poiss ja naerab äkki piinlikult. „Olen Kiki.“

Proua Vaali ei taha alul uskuda, siis hakkab ta laginal naerma ja kutsub kokku oma pere.

„Vaadake teraselt, lapsed,“ ütleb ta „ja kui teist keegi arvab ära selle poisikese nime, saab too nupukas kilo šokolaadi.“

Vanim tüdrukuist, Helga, läheb Kikile õige lähedale, käib isegi korra tema ümber.

„Puss küljel...“ mõtleb ta valjusti. „Põlved sinised ja nägu ninatark — see on kindlasti Kiki.“

Puhkeb suur naer ja kui proua Vaali on Helgale annud õiguse, küsitakse tollelt, kas ta enne juba Kikist ja tema välimusest on kuulnud.

„Ei,“ ütleb Helga, „aga ma teadsin tema vanadust. Selles ajajärgus on nad kõik nii. Sport ülekõige ja poisid nende ees põrm. Ja riietus võimalikult lihtne, allakriipsutatult poisilik. Ei ole midagi uut päikese all.“

Kõik naeravad, ainult Kiki mitte. Kiki jääb eriti tõsiseks, kui veel Helga lisab:

„Aga see läheb üle. Ballett või filmihullustus, järgmine tõbi on tingimata lavalt. Ma tean omast

saladuslike norkusehoogude all, ning arstide otsusel ta sõitis Savoye Alpidesse ravimisele. Ja peagi selgus, et norkusehood olid tingitud raskeist verejooksu häireist, mis tekkinud aastatepikkusest tööst röntgenikiirtega ja varsti talt elu nõudsid.

Nii suri kõikide aegade suurim naisõpetlane teadusliku uurimistöö ohvrina, olles siiski parandanud inimsoole võrratult tähtsa aine — raadiumi!

Aga ta alustatud hädaohtlikku hiigeltööd jätkavad sajad teadlased, et tuua enam selgust raadiumi salapärasesse võimetesse. Nende hulgas on ka raadiumi ema vanem tütar, kes nagu emagi on haruldaselt andekas. Juba 20-aastasena lõpetas ta ülikooli keemia-doktori tiitliga ja on terve rea tähelepanuväärt töid ning uurimusi avaldanud! Ja viimased teated kõnelevad, et ema leiutas küll raadiumi, kuid tütar vormeli selle valmistamiseks kunstlikult, mis teaduseilmas palju kõmu sünnitanud.

Ega käbi kannust kaugele kuku!

käest. Emal on neli tüdart, avaldan tõsist häärmastust, et ta Kikit võis poisiks pidada.“

Proua Vaali ja tema tütreid on kõik väga elavad ja lõbusad, samuti haige Maia koolipreili. Nendega elada oleks rõõm, kui mitte Kiki ei peaks nii kaua viha. Ta on otsustanud vihata seda seltskonda, kes tema arvel nii lubamatult juba esimesel päeval tegi nalja. Nagu teeks ta sellega halba preilile, õpib ta tundideks halvasti, ei võta jutuaajamisest osa, hulgub üksi ringi ja tunneb igavust. Ta ei julge treneerida, kuigi leidis ilusa sirge metsatee, sest Helga, selline ahv, küsis kõigi naeru saatel, kas Kikil ka mingi rekord on.

Ei või ka ütelda, et teda häiriks vähe Lille. Lille on kauneim õdedest, umbes Kiki vanune, haige Maia kaksik ja tolle lemmikõde. Lille on nii õrn ja habras ja graatsiline kui haldjake, ikka esineb valges või roosas, on peen ja tähelepanelik kõigile ja teda vaadeldes peab iga väike tüdruk mõtlema: selline tahaks mina olla. Ka Kiki tabab end sageli sellelt mõttelt, ent tõrjub selle eemale kui liigse edevuse. Ent lugu läheb tõsiseks, kui ta kord, Maia sünnipäeval, poeb ise ka õrnemasse kleidikesse ja satub Lillega ühel ajal suure peegli ette. Haldjaliku Lille kõrvale nagu oleks asetatud hernekärbis, mille otsa on juhuslikult riputatud valge kleit, nii kohmakalt kõhn ja nurgeline näib Kiki. Pikad, tugevate musklitega käed eksivad abitsivalt ringi ja ei tea, mis päale hakata, kõige naljakamad on põlved, kõhnade säärite maraskil sõlmekohad. Ei, Kiki ei ole kellegi ilus pilt ja alati kui ta vaatab Lillele, tuleb talle meele, milline peletis ta ise on, ja et see teda häirib üldse, vihastab teda ja et kellegile vihastada, vihastab ta juba Lillele.

Hirmus piinlik on aga jääda Maiaga ühte tuppa. Maia on halvatud juba õige pisikesest päale, ta ei ole kunagi käinud koolis, ei ole kunagi saanud uisutada, suusatada, joosta ega mängida. Kiki imestab, kuis ta on aga saanud jääda nii armastusväärseks ja isegi rõõmsameeleliseks, nii täis sooja huvi kõigele, milles elavad terved lapsed. Ta küsib palju Kikilt, ent ei ole kerge vastata neile küsimusile. Sest sport on nagu siin majas Kiki vastuvõtust saadik, tänu Helgale, pisut õrnavõitu küsimus Kikile, ta ei räägi sest meeleldi ja rääkida raamatuist Maiaga on veelgi piinlikum päevast, mil Maia küsis Kikilt yaimustusega, kas see tunneb Nils Holgerssoni, ja too vastas:

„Ei, meie koolis teda küll ei käi.“

Sageli palub Maia, et Kiki mängiks talle klaverit, sest ta väga armastab muusikat, ent niisama

(Järg lk. 9.)

peavad kreeka-katoliiklased (apostliku-usuilsed) 2. vitusel uus kalender. Lisaks teistele kirikupühadele Kreeka-katoliku kirikul on Eestis ametlikult tar-

ERILISI KALENDREID.

18. sajandi lõpu ja 19. algupoole kalendrite koostajad ja trükkijad on Grenzius, Gressel, Markwart ja O. W. Masing. Aastal 1845 ilmub Fr. R. Kreutzwaldi „Ma-Rahwa kasuline Kalender“, mida ta toimetab 30 aastat järjest. Ligi pool sada aastat toimetas ja trükkis M. Tõniss oma „Tähtraamatut“. See on tänapäevagi veel kõige populaarsemaid kalendreid.

Joan Köleri kalendri esikülg a. 1732.

JANUARIUS.		JANUAR.	
1	Die	1	Die
2	Die	2	Die
3	Die	3	Die
4	Die	4	Die
5	Die	5	Die
6	Die	6	Die
7	Die	7	Die
8	Die	8	Die
9	Die	9	Die
10	Die	10	Die
11	Die	11	Die
12	Die	12	Die
13	Die	13	Die
14	Die	14	Die
15	Die	15	Die
16	Die	16	Die
17	Die	17	Die
18	Die	18	Die
19	Die	19	Die
20	Die	20	Die
21	Die	21	Die
22	Die	22	Die
23	Die	23	Die
24	Die	24	Die
25	Die	25	Die
26	Die	26	Die
27	Die	27	Die
28	Die	28	Die
29	Die	29	Die
30	Die	30	Die
31	Die	31	Die

kuulatasin liivaterakeste kahinat, mida tuul ajas telgi õlgedesse, ja andusin oma mõtisklusile... Kuid paraku mitte kauaks...

Ma sügasin end kord, siis veel kord, pöörsin teist külge, sügasin siis jälle kahest kohast korraga, siis juba kuuest, kargasin rahutult üles, avastasin, et nüüd mind hammustatakse juba kuuestkümnest kohast korraga, ja sügasin, hõõrusin, nühkisin end ikka kasvavas meelegeites... Juuksed tõusid mul pääs püsti: ma veendusin, et terve vaip sõna tõsisel mõttes kihises ja liikus sajasttuhandest hüppavast putukast.

Meeleheitel ma vaatasin ringi, pöörlesin piinatuna iga maailmakaare suunas, ega teadnud, mis hakata päale. Oli vaja tähelepanemata telgist välja pääseda... Ma hakkasin millimeetri kaupa ronima peremehe käe ja beduiinist külalise jalgade alt läbi, kes lamasid mu pääl, ja tundsin sääljuures, et kümned kirbud hüppasid mulle näkku ja kätele, aga sada teisi hammustasid mind põrguliselt.

Palju aastaid hiljemini, meenutades neid piinarikkaid tunde, mul nagu algas sügelemine ja kihelemine kümnes kohas korraga.

Lõpuks mul õnnestus pääseda säält kirbukongist ja kahe hüppega olin väljas, kiskusin endalt riietuse, hõõrusin ja nühkisin tervet keha, kuni see hakkas õhetama tulena, ja hüppasin alasti liival nagu hullunud tantsuõpetaja. Õnnetuste lisaks mu tants

Eesti-Orta Rahwa Kalender
1732
Täht-Ramat
Gündbüh.
Zallimas
Zruttis Soan Köler

18. sajandi lõpu ja 19. algupoole kalendrite koostajad ja trükkijad on Grenzius, Gressel, Markwart ja O. W. Masing. Aastal 1845 ilmub Fr. R. Kreutzwaldi „Ma-Rahwa kasuline Kalender“, mida ta toimetab 30 aastat järjest. Ligi pool sada aastat toimetas ja trükkis M. Tõniss oma „Tähtraamatut“. See on tänapäevagi veel kõige populaarsemaid kalendreid.

äratas tähelepanu ja tekitas suurimat rahulolematust laagrikoerte hulgas. Nad jooksid kokku igast kandidist, piirasid mind ümber ja reageerisid mu meeleheitlikele hüpetele vihase lõrina, ulgumise ja haukumisega. Püüdsin end koguda, jäin seisma ja hakkasin rahulikus toonis manitsema vihahullustuses määratsevat koerakarja... Äkki ilmus mulle abi suure halli koera näol, kes mind tamariski juures nõnda oli kohutanud. Ta tervitas mind sõbraliku haukumisega ja kargas siis rindu kinni ühele väikesele eriti vihasele koerarakile, kes vägisi mu kallale kippus. Algas purelemine, kuid pärast seda saabus rahu.

Kui nahasügelemine jäi ööjahedusest veidi vähemaks, võtsin oma riided, pöörsin iga asja mitu korda pahupidi, siis hakkasin neid raputama ja taguma vastu maad, kuni mul uuesti hakkas palav, ja vereimejad minu arvestuse järgi olid nüüd kõik tehtud kahjutuks. Siis läksin oma neljajalgse sõbraga jalutama ümber magava laagri. Kurnatud väsimusest, ma heitsin mitu korda tuulest kaitstud kohtadele magama, kuid tunni poole pärast ärkasin külmast ja hulkusin jälle edasi nagu rahutu vaim. Alles üsna vastu hommikut ma taipasin heita magava kaameli ja eesli vahele ja soojendada end nende haasoojusega.

Koidu ajal ärkasin ja jooksin järve ääre, kus suplesin ja pesin end puhtaks, veidi soolases vees, et

1 Okste sarnased ruuned on olnud Põhjamail kõige va-

nem tähtki.

juuresoleval pildil näeme juba uueaegsemat kalendrit, umbes 16—17. sajandist. Päevade arv igas kuus on sama mis tänapäeval, päleegi on ta meistril zodიაagi (astronoomi-

See kalender oma 364 päevaga on kaunis puudulik. Kuidas nende kasutajad seda on parandanud ja lisapäeva aasta päevi tarvitanud, ei või siit näha, — neid kalendrid võib tänapäeval näha mitmeski linnas. Nii on neid mitmeid Kuresaare linnas muuseumis, Tallinnas on neid 6 ja Tartus Opetatud Eesti Seltsi muuseumis 3.

Nagu kalendri pulkadest näha, on saäl iga nädalapäeva kohta tehtud üks märk, igas nädalas seitse märki. Need märkid on ruune tähestiku seitse esimest tähte, sest vanad norralased olla oma kirjatähestikku ka numbrite asemel tarvitunud, niisama nagu roomlased ja kreeklased. Selle kal. juures ei ole mingeid astronoomilisi märke, vaid ainult tähepäevade mär-

Sellel kalendril on olnud seitse pulka, mis otsapidi nõoris seisnud. Iga pulga kahel küljel on üks kuu, 28 päeva, ruune 1 tähtedega üles märgitud, mistõttu 13 kuud aastas olnud. Seitsmenda pulga teine külg jääb muidugi tühjaks.

Uht niisugust kalendrit — saartaste sirviliandu — kirjeldab vana eesti kirjanik Hupel 1782. a. ilm. raamatus järgmiselt:

Kui meie esitsid siia maale tulid ja siin rootsi ja norra rahvaga kokku puutusid, siis omandasid nad neilt kalendri ja ajatavamise, mis on umbes eespoolkirjelatud kalendri sarnane.

muudki teadaandeid ja üldkasulikkude lugemist. loogilisile ja ilmaennustusateile hakati lisama

tõrjuda eemale unisust. Peremehele olin sunnitud valetama, et tõusen alati väga vara üles, — õigust ma talle ju ütelda ei võinud, kui ma ei tahtnud teda solvata.

Hommikusöögiks oli kaamelipiim odrakaraskiga. Piimal oli omapärane, kuid väga meeldiv maitse. Veel kummalisem, kuid palju vähem meeldiv maitse oli ka leival. Põhjuse sain teada hiljemini: taigen määriti kividele, mis kuumutati kuivatatud kaamelisõnniku tulega, sest muud põletist polnud saadaval; sel tulel küpsetati ka leivad.

Terve hommiku käisid külalised vaatamas mind ja mu varandust, nad pärisid teateid mu isikliku ja üldse eurooplaste elu üle, ja vestlesid sügavamõtteliselt usust ja poliitikast. See oli küll väga raske, kuid mulle üpris tulus, sest seejuures tutvusin nende inimeste keele ja mõttelaadiga, kelle juures, hoolimata kirpudest ja kaamelisõnnikul küpsetatud leivast, oleksin tahtnud elada veel pikki kuid.

Kõige kuumemad tunnid möödunud, sõitis meie juure Marek eeslil ja kutsus meid sõitma temaga ka lastama. Kuid minu peremees, kes mulle eile näis olevat veidi tujust ära, keeldus, öeldes, et ta pää valutab. Ma pakkusin talle aspiriini pulbrit, kuid ta naeratas kurvast ja vastas: „Suur tänu sulle, kuid sa ei saa mulle olla abiks selles, mille pärast mul pää valutab. Seda võib ainult looja, — ta karistab siis, kui tahab...“

guni reisidel kaasas.

ROOMLASED tarvitasid juba a. 24 e. Kr. väi-

madan, schevali, dsu-1'-kade ja dsu-1'-hedsche. el-acher, dschemadi-el-avvel, redscheb, schaban, rajarjekorras on: moharrem, safar, rebi-el-avvel, rebi-el-avvel, dschemadi-el-avvel, redscheb, schaban, rajarjekorras on: moharrem, safar, rebi-el-avvel, rebi-el-avvel, dsu-1'-kade ja dsu-1'-hedsche.

Muhammedilaste kalender. Muhammedilaste alustavad oma ajaarvamist Muhammedi põgenemisest Me-

diinast Mekasse, mis leidis aset a. 622 meie ajaarvata. Seda põgenemist nad nimetavad hedsche-mise järgi. Muhammedilaste hedschera 1353. a. algas 9. juunil 1934. Muhammedilaste 12 kuud, milliste nimed on: moharrem, safar, rebi-el-avvel, rebi-el-avvel, dsu-1'-kade ja dsu-1'-hedsche. 12 kuud algas 5. okt. 1934. Muhammedilaste 12 kuud algas 1. okt. 1934. Muhammedilaste 12 kuud algas 1. okt. 1934. Muhammedilaste 12 kuud algas 1. okt. 1934.

6. dets. Püha Nikolai päeva. 21. nov. Neitsi Maarja ohverdusp. ning 14. ristiiendamine p., 1. okt. Neitsi Maarja kaits- hukkamise päeva, 8. sept. Neitsi Maarja sünnipäeva, 15. Neitsi Maarja surmapäeva, 29. Ristiija Johannese ja Paavli päeva, 6. augustil Kristuse seletamise päeva, 29. juunil apostlite Petri veebruaril küünlapäeva, 29. juunil apostlite Petri

Siis hakkasid kõik vaatama väljapikksilma, mõnikord kaks korraga, üks eest, teine takka. Üks kirjaoskaja beduiin oli saanud enda kätte mu inglisis-araabia sõnastiku ja tahtis siinsamas kohe hakata õppima ladina tähestikku. Teised sel ajal vaidlesid täitesulepää, habemeajamisriistade, hambaharja, sokkide, särkide ja aluspükste otstarbe ja tähenduse üle. Kõik mu varandus, lugedes siia hulka ka veerseki, käis telgis esmalt meestel käest kätte, siis aga sattus ka naiste ja laste kätte, kes väljas pimedas tunglesid ja saalisid. Mu asju vaadeldi mitu tundi, kuid nõõp-nõelagi ei läinud sääljuures kaduma. Külalise varandus on niisama püha ja puutumatu nagu ta isegi.

Kell oli juba üksteist, kui viimane külastaja esitas oma viimase küsimuse, soovis mulle hädä ööd ja lahkus.

Lõpuks jäid telki ainult Abd el Rat, ta mõlemad täiskasvanud pojad ja beduiinist külaline. Poisid tõstsid kõrvale nahktorvikud veega, sadulad ja hobusetekid, pühkisid kõrkjast vihaga roguski põrandal puhtaks ja tõid siis kohale kaks kokkurullitud vaipa. Üks neist täitis üldise padja aset. Soovinud üksteisele hädä ööd ja meeldivaid unelmaid, me heitsime magama ning üks poistest kattis meid kõiki teise vaibaga ja pugesi siis ka ise selle alla. Mõne minuti pärast kuuldus telgist ainult ühtlast magajate hingamist, kuid väljast vaikselt selges öös koera haukumist või järvekaldalt kõrkjastikust kaugelt kisa.

Ma heitsin veel kord pilgu vilkuvaile tähtedele,

kähku palub ta ka, et Kiki lakkaks, ettekäändeks tuues väsimust. Ent kui samal hetkel tuleb sisse Lille ja mängib lihtsaid, vaikkeid viise tundmuse ja graatsiaga, Maia väsimus on kus seda ja teist ja ta on üsna pettunud, kui Lille enam ei jõua. Kiki läheb siis oma teed ja mõtleb, et tema võiks õieti paremini mängida kui Lille, sest temal öeldakse olevat andi, ent tal ei olnud ju aega harjutamiseks. Aga nüüd oleks päris tore, kui saaks mängida vaesele Maiaale, kes tõepoolest on nii armas ja kes peab olema palju üksi, sest terveil lapsil on tuhat huvi ja kuigi nad pühendavad siin-sääl tunnikese Maiaale, jääb tolele päevas veel palju üksilduse tunde. Kiki otsustab hakata salaja harjutama. Maia pärast.

Armsaim on Kikile õdedest siiski pisitilluke Tibu, too ei naerata kunagi, nähes Kiki kummalist rõivastust, ei küsi, kas ta on lugenud „Quo vadist“ ega sule saali ust demonstratiivselt, kui Kiki mängib „Solveigi laulu“, Tibu on selline väike lõbus sõbralik olend, et kui ta ka pahandust teeb, pead ometi naerma. Kiki mängib ja mürab temaga, võites tema südame varsti täiesti ega ole maja lemmiku sõprusele mitte vähe uhke.

Kord lähevad kõik naabrusse sünnipäevale, ainult haige Maia, väike Tibu ja Kiki mitte. Kikit on nõelanud mesilane, ta põsk on paistetunud, ta ei taha nii minna külla. Ta on kole uhke ja hääs tujus, sest proua Vaali on usaldanud väikese Tibu täiesti tema hoolde, teataval määral ka Maia. Kolmel kojujäänul on väga tore olla, nad mängivad trilmat ja ümbermaailma ja viimaks paneb Kiki Tibu magama. Siis hakkab korraga sadama vihma, müristab ja lööb välku. Tibu ärkab unest, nutab ja kardab koledasti, igatseb ema ja Jeesukest ja lubab alati hääks lapseks jääda. Kiki on temaga püsti hädas, lubab temaga seitse imet teha, ent laps ei jää rahule. Tibu ripub tal kaelas, väriseb ja nutab ja mangub, et Kiki räägiks talle juttu, räägiks ilusat muinasjuttu, nii et kõik kole väljas läheks meelest minema. Nüüd on Kikil hää nõu kallis. Ta katsub kramplikult meeletuleta nii üht kui teist, ta ei või ometi lapsele kõnelda indiaanlaseklusist, mis on olnud tema viimane lektüür, aga päälle igavese Punamütsikese ei tule talle lihtsalt midagi pähe. Tibu lõugab, kuigi väljas on ilm juba täiesti rahunenud, ja nõuab oma muinasjuttu, viimaks hakkab lastele omase järjekindlusega nõudma, et Kiki viiks teda Maia juure, Maia teab nii palju ilusaid jutte. Ei aita seletamised, et Maia on haige ja et Maia peab saama rahu. Viimaks hakkab ka Maia toast kostma hõikeid, kuna vanem õde on saanud rahutuks, kuuldes noorema hädakisa.

Proua Vaali vaatab koju tulles Kikile küsivalt otsa, kui ta Tibu leiab hilisel tunnil haige Maia toast.

„Tibu kartis nii ja tahtis, et Maia räägiks talle muinasjuttu,“ seletab Kiki. Tal on äkki väga halb. Ei ole ju midagi paha selles, et väike kartis äikest ja et vanem õde teda pidi rahustama, ent väga armetu

on tunda end nii vaesena, et ei leia oma mälestusist isegi väikest muinasjuttu...

Esimene asi, mis Kiki emalt palub, jõudes suvitamast koju, on, et talle tehakse uus kleit. Ja ema tõepoolest ei näegi enam ta jalas musti poisipükse, rääkimata soome pussist, mille Kiki ütleb enese olevat kaotanud.

Emal annab veel palju imestada. Tal on põhjust karta, et tütar on haige — nii põrutab teda virkus, millega Kiki pühendub muusikale. Ta tabab Kiki isa raamatukogu uurimast ja „Quo vadisel“ on varsti Kikile nii iseloomustavad eeslikõrvad.

Ema on aga siiski küllalt julge küsima, kuis on saja meetriga. Õpilaskonna võistlused lähenevad ju. „Ei viitsi mina sellega jännata,“ heidab Kiki. „Jookse end sääl kõhnaks kui setukas ja ei tea mille eest.“

Ema vaatab tänulikult taevasse.

„Nii et see haigus on nüüd läbi?“

Kiki naerab pisut puudutatult.

„Jah,“ ütleb ta ja lisab jonnakalt: „Aga balletti ma küll tantsima ei hakka.“

Kui ema oleks Helga Vaali, siis ta taipaks. Praegu kehitab ta ainult küsivalt õlgu ja kahtleb Kiki tervises.

Suured preemiad

„Õpilaslehe“ aastatellijaille.

ÜLE SAJA VÄÄRTUSLIKU PREEMIA.

PREEMIADE ARV SUURENEB IGA PÄEVAGA.

Hakake veel täna „Õpilaslehe“ aastatellijaks, et võiksite Teid kanda preemiade saajate nimestikku.

Jälgige järgmist „ÕPILASLEHTE“!

Eeri valmistab mardimaskisid

Tänavusel mardiõhtul Eerit küll keegi ära ei tunne!

Harilik asi, et riidetuda saab väga vahvalt, aga näokamisesega on lugu täbar. Riidetükk aitab ka — aga ega mart ole mõni röövel Korsikast!

See kõik pani Eerit mõtlema juba enne marti aegsasti. Käis linnas kauplusteski vaatamas sääl müüdavaid. Oli ju päris uhkeid lõustu ja isegi loomapäid, kuid hinnad — need polnud Eeri tasku järele.

Siis katsus Eeri paberist midagi meisterdada. Joonistusblokk kahanes kohutava kiirusega, nii et kaaslased arvasid Eeris olevat ärganud kunstniku, kuid kõik need „kunstiteosed“ rändasid ikka paberikorvi. Ükski ei rahuldanud Eerit.

Eeril oli möödunud aastakäik „Õpilasteht“ alles. Ühes numbris oli juttu paberist, klistrist ja asjust, mida neist vormida. See tõi lahenduse Eerile. Kui aitavad igasugused klaasid vormiks, miks siis mitte nägu!

Läks lahti siis savi otsimine. Puhast savi — seda juba leidis. Ja siis voolima! Aluseks sobiv laud, suu-rem kui voolitav nägu ja siis tööle! Mida naljakam, seda parem!

Vooling sai uhke — päratu suure suuga, kartulitaolise ninaga ja ürginimese kulmudega.

Natukese tahtemise järele katsus siis Eeri savi päält võtta maski. Ebaõnnestus: kui klisterdada paksult paberit, siis kadusid vormid, kui vormid näha, siis jääb liiga õhukeseks.

See kõik tõi Eerile pettumuse. Kuid ega leidur lase millalgi pääd norgu!

Varsti oli käes päästev mõte. Vaja teha savimudeli järgi vorm!

Ruttu poodi kipsi järele — kohe nii 1,5—2 kilo lihtsast kipsi. Maksis ainult 15 senti. Vaseliini oli kodu.

Vooling hõõruti hoolsalt vaseliiniga sisse, tehti savist paras äär ümber, et kips laiali ei valguks. Segati veega vedelavõitu kõrdisarnane kipsipuder ja sellega „kunstiteos“ üle.

Ruttu läks kips ikka kõvemaks ja kõvemaks. (Läks soojaks. Miks? mõtles Eeri. Vaja loodusloooõpetajalt küsida!) Paarikümne minuti pärast võeti savi ümber ära ja algas ettevaatlik kangutamine. Et korralikult oli vaseliiniga määratud, siis tuli kips savi päält päris kergesti lahti. Käes oligi vorm — negatiiv! Mõningad õhumulliaugud olid, sees suure rutuga valamisest, kuid veidi vedelat kipsipudru ja parandused olid varsti tehtud.

Eeri ei läbenud oodata vormi täielikku kuivamist. Määrus nüüd vormi vaseliiniga hoolega kokku. Siis veekauss, vanu ajalehti, rukkijahukliister ja väike maalripintsel!

Nüüd algas kõige igavam järk. Ikka tükike märga ajalehepaberit, see vormi ja pintsliiga hästi vormi vastu, siis jälle klistrit ning uuesti tükike ajalehepaberit. Nii kuni oli kuue-seitsmekordselt kaetud.

Seejärele rändas Eeri vormiga ema kuningriiki — kööki ja palus oma teosele sooja kohakest. Ema veidi umbusklikult silmitses seda klistrist kipsitükki, kuid koha leidis talle kohe.

Teisel hommikul ärevalt tõttas Eeri kööki. Kas juba kuiv? Oli veel veidi niiske, kuid Eeri ei läbenud oodata ja asus sikutama. Tuli vormist hästi välja, vast paremini kui päris kuivanult olekski tulnud. Mõnest kohast tuli paber lahti, kuid selle klisterdas kohe kinni.

Mask oli uhke! Just selline, nagu oli savist voolitud, aga kerge ja vastupidav. Ääred lõikas siledaks ja jäi veel värvida.

Millega? Liimivärviga.

Koolist koju tulles astus Eeri rohukauplusse. Ostis värvimulda: valget 50 g, punast, pruuni, musta, kollast, igat ühte 10 g, ja tahvli liimi.

Kodus lahustas liimi (hästi vedela tegi) ja segas esiti paraja näonaha värvi. Sellega kattis pintsli abil hoolikalt maski. Kuivumise järele veel teisegi korra. Sellele järgnes juuste, huulte ja põskede jumestamine. Silmade kohta lõikas Eeri augud.

Sidus siis maskile ruttu paelad külge ja oli esimene mardisant ema ja isa juures, kes küll rääkisid midagi liiga varajasest ajast.

Mardiõhtul aga ei tunne te küll Eerit ära! Ei tunne ka Eeri kaaslasi, sest ta pühendas valmistamise saladusse ka omakamba poisid ja asutas aktsiaseltsi vormi kasutamiseks, sest säält võib võtta maskisid kas või miljon. Kõik ühesugused. Värvida võib aga mõne kas või neegriks valgete hammastega.

Vic. Ordlik.

Tellijate, eriti koolide poolt on juba aastate eest avaldatud soovi, et „Õpilasteht“ püüaks ka nooremate, 1—3 õp.-a. õpilaste kirjanduslikke vajadusi silmas pidada. Kuna leht on määratud peamiselt õpilaste kesk- ja vanemale astmele (algk. 5. ja 6. kl. ja keskkool), kes sellise kompromissiga ei nõustuks, siis sõlmis „Õpilasteht“ kokkuleppe „Pääsukese“ väljaandel ilmuva raamat-ajakirjaga „LASTE JUTUTUBA“, mis trükitakse suure selge kirjaga ja hulga piltidega, ilmub 16 lk. 12 korda aastas ja maksab ostes kr. 1.20, koos „Õpilastehtega“ tellides aga ainult 75 senti.

„LASTE JUTUTOAS“ ilmuvad sellest poolaastast eesti muinasjutu vanameistrite Kreutzwaldi ja Kõrvi seni uues trükis ilmumata muinasjutud Roosilehe ja Viiraldi illustatsioonidega.

KOOLID! Kasutage seda erakordset juhust ja tellige oma õpilastele soodustatud hinnaga see huvitav ja äärmiselt odav raamat-ajakiri.

T. K. S. Ü. käsipall algas

Tallinna koolinoorsoo-esivõistlused võrk- ja korvpallis algasid sel aastal varem, kui esialgu kindlaks määrati. Esimesed pallilahingud peeti juba möödunud laupäeval ja pühapäeval. Esimestel õhtutel peeti võistlusi ainult B klassis. Selle tõttu puudus ka selline elektriseeritud õhkkond kui paremate koolide A meeskondade kohtamise ajal.

Siiski näitasid kõik B meeskonnad võrdlemisi ilusat mängu. Paremateks mängudeks olid Gustav-Adolfi ja Kaarli gümn. võistlus korvpallis, kus Gustav-Adolfi gümn. üllatavalt suurelt võitis ja Saksa Reaalkooli-Tehnikumi vaheline mäng võrkpallis, kus Saksa Realkooli paremaks peetud Tehnikumi kolmesetilises mängus lõi.

Sel aastal näib igal alal tulevat pinevam võistlus kui kunagi enne. Peaaegu kõik koolid on kaotanud hulga oma paremaid mängijaid kooli lõpetamise või muutmise läbi. Esile on kerkinud selle eest suursi, kellest veel kevadel kuuldagi polnud. Raske on ennustada mingil alal kindlat võitjat. Kindlamateks B klassi võitjateks on möödunud aastased meistrid: Toomkool võrkpallis ja Tehnikum korvpallis. Mõlemad esinevad enam-vähem endistes koosseisudes.

Eriti pinev võistlus näib tulevat A klassi võrkpallis Reaalkooli, Kaarli gümn. ja möödunud aastase meistri Vestholmi gümn. vahel. Kaarli gümn. esineb sel aastal esmakordselt A klassis. See meeskond on tugevasti paranenud Gustav-Adolfi gümnasiumi arvel. Nii esinevad säält nüüd möödunud aastase G.-Ad. gümn. meeskonna surujad Taperson ja Knuut, kes juba möödunud aastal olid keskkoolide paremaid. Reaalkooli kui ka Vestholmi gümnasiumi möödunud aastastest koosseisudest on mõlemil ainult üks mees järele jäänud, kuid siiski esines Vestholmi gümn. sõprusmängudel silmapaistvalt ja ka Realkooli olevat kuuldavasti häas vormis.

MARGIKORJAJA

NURK

Väärtuslik margikogu.

Soovides omada väärtuslikku margikogu, pean alati silmas pidama järgmist:

1) Markide juure asudes olgu käed piinlikult puhtad. Marke puudutada ainult pintsettidega.

2) Kogusse kleebitavad pruugitud margid olgu puhtad kirjaümbriku jäänustest. Leige vee vannis vabaneb kõige paremini liigne paber, mille järele suur vesi kuivatatakse ajalehe või valge puhta kuivatuspaberiga ja mark asetatakse mõneks tunniks raamatu vahele kuivama. Ettevaatust: märg mark võib kergesti rebeneda!

3) Kogusse kleebitagu ainult terved ja õiged margid. Rumalus on asetada kogusse õhukeste koh-tadega, sisserebitud või mingil muul teel vigastatud, niisama ka võltsmarke. Ainult haruldaste, kallite,

Niisama pinev võistlus näib tulevat ka A klassi korv-pallis, kus favoriitideks on Linna Vene-, Kaarli- ja Reaal-gümnaasiumid. Eriti hääd väljavaated on sõprusmängude järele otsustades L. Vene gümnaasiumil, kes Realkooli võrdlemisi vabalt võitis, kuna Realkool enne seda Kaarli gümna. oli võitnud.

Sel aastal peetakse esmakordselt võistlusi ka C klassis. C klassi kuuluvad õpilased kolmest esimesest keskkooli klas-sist. Võistlused on sel klassil kinnised ja peetakse „Ka-levi“ võimlas.

Pärnu Poeglaste Gümnaasium

Ülevaade koolist.

Pärnu Poeglaste Gümnaasium on Pärnu kool, kuhu on koondunud kõige rohkem õpilasi, nii et kool töötab ka-heksa klassiga, õpilasi kaugelt üle 300, mille tõttu on avatud ka III keskkooli ja II gümna. klassi juure paralleellklass. Kooli direktoriks on auväärt härra Os-kaar Mälik, kõige lugupeetavam isik üle kooli. Ja seda lugupidamist ta ka väärrib — on ta ju nii palju meie kooli hääks teinud. Abidirektor hr. Jürgen-son annab meile matemaatikat ja on suur huumorimees, alati on tal midagi meie jaoks ja pääle kõnelemist temaga on koolipoistel kogu päev hää tuju. Eesti keelt annavad prl. Sardo ja hr. Rööp.

Kooli juures töötab tugev spordi-selts „Pärnu Poeglaste Gümnaasiumi Spordi-Ring“, missugune ei pörka ka ta-gasi võistlustest suuremate spordiselt-sidega ja võidab neid isegi, ning kars-kus-, kirjandusring „Püüe“, kus leiavad õpilased palju huvitavat ajaviidet.

Skauudid aga võtavad rekordi. Pea-aegu pool Pärnu Skautide Maleva liik-meid on Pärnu Poeglaste Gümnaasiu-

mist. Samuti ka kõik juhid on siit võrsunud ja kõik rühmituste juhid on selle kooli õpilased. Vähesel määral leidub ka kaitseliitlasi ja noorkotkaid. Palju õpilasi on koondunud ka „Pärnu Spordiklubisse“ ja teistesse spordiselt-sidesse, tegutsedes neis hoogsasti.

Vahetundide ajal kõige suuremaiks sõbruks poistele on kooliteenijad. Neile võib kõik südameilt ära rääkida, muret tundmata, et see satuks ka teiste kõrvu. Ja nad oskavad ka muremõtteisse vaju-nud poisse trööstida ja neile hääd nõu anda. Kuid mõnikord ollakse ka nen-dega sõjajalal. See on siis, kui tuleb mõni raskem tund ja vaeste õppurite mitmekordsele palvele vaatamata helis-tab siiski õigel ajal klassiminekuks (seda peaaegu alati). Kuid siis on lahti ka saiastreik ja „vaenlane“ peab oma 200 müügiks toodud saia kurva meelega jälle tagasi viima „pekri“ juure. Juh-tub aga mõni „priimus“ saia ostma mi-nema, siis häda talle — ta on „revolut-siooni“ vastane ja vastutab selle eest oma nahaga, muidugi mitte õpetajate silme all.

markide suhtes võib teha erandeid, kuid tuleb mar-gi juure teha vastav märkus — „vigastatud“.

4) Tarvitatud margil olgu kerge, selgelt loetav tempel — mitte raske, värvitu ning laialihõõrutud. Puhtail markidel peab alles olema algne liimistu. Kõigil markidel olgu servitus täielik — kõik ham-bad alles. Lõigatud markidel olgu korralik lai äär margipildist.

5) Markide kinnistamine kogusse toimugu ainult margiklepppaberiga. Kliistri- ja liimipott on margi-korrajale häbiks, päälegi paljud kleepained mõjuvad keemiliselt margi paberile ja värvile, muutes seeläbi margi väärtusetuks.

6) Klepppaber kinnitatagu margi ülemisele ää-rele ainult paari millimeetri laiuselt ja kogu lehele nii, et teda saab edaspidi veel 3—4 korda kasutada. Järelikult olgu mark kogusse kleebitud nii, et teda vigastamatult ja väljarebimata saab ümber pöörda.

7) Mark tuleb albumisse kleepida ainult õigele, s. o. temale määratud kohale ning igast eksemplarist ainult üks esindaja. Paberi, värvi, trükivigade tei-sendid kinnistatagu lisalehtedele. Dublettide tarvis olgu valgest paberist erivihk, või nad hoitagu ümbrikuis.

8) Puhtaist lehtedest koosnevasse kogusse või omavalmistatud albumisse kleebitagu iga riigi mar-gid eraldi seeriates kaupa nende väljaande aasta jär-jekorras. Kleepimisel tuleb silmas pidada alati ilu-nõudeid.

Neist nõudeist peab iga noor margikorjaja kinni pidama.

Margi Juss.

MARIE CURIE — tema pidulikul pro-moveerimisel St. Lawrence'i audokto-riks.

11. RISTSÕNAD.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45
46	47	48	49	50	51	52	53	54
55	56	57	58	59	60	61	62	63
64	65	66	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80	81
82	83	84	85	86	87	88	89	90

Põikread: 1. metallimuld, 5. keskkooliõpilaste „hirmutaja“ kevadel, 10. pidulik koosolek, 12. tütarlapse nimi, 13. kõrb Ameerikas (eestipärase kirjaväikes), 15. poolsaar Aasias, 17. lukku panema, 19. hüüdsõna, 20. ühe eesti lennuki nimi, 22. mäng, 24. kaks ühesugust täishäälikut, 26. küla Virumaal, Aaspere vallas, 27. õie osa, 28. peenema ehitusega riist, 29. metall, 30. metall.

Püstread: 1. jõudu katsuma, 2. kaust, kuhu koondatud kõik teatud asjasse puutuvad dokumendid, 3. rünnak, 4. põlevkivikaevandus Eestis, 6. muhameedlaste püha kivi, 7. see leht — lühend., 8. riik, 9. küsimus, 11. mustus, jäänused, 14. järele ahvima kedagi, 16. seda sünnib harva, 18. pööre sõnast „uhama“, 21. on lehm, 23. Lapimaa — lühend., 27. ajakiri.

12. MAATEADUSLIK MÕISTATUS.

1 . . . . . 2 . . . . . 3 . . . . . 4 . . . . .
5 . . . . . 6 . . . . . 7 . . . . . 8 . . . . . 9 . . . . .
10 . . . . .

1) linn Itaalias, 2) kihelkond Pärnumaal, 3) kuulus talispordi linn Šveitsis, 4) mägi Armeenias, 5) väin Euroopas, 6) maa Edela-Aafrikas, 7) linn Aafrika kagukaldal, 8) Afganistani päälinn, 9) mäestik Aasias, 10) maa Lõuna-Aafrikas.

Kui nimed õieti arvatud, saame ülalt alla lugedes nende esitähist ühe suure saare ning lõpptähist maailmajao nime.

13. POJAD JA TÛTRED.

Jõe perekonnas oli kari poegi ja tütreid. Igal tütrel oli niisama palju vendi kui õdesidki, kuid igal pojalt oli kaks korda nii mitu õde kui venda. Mitu poega ja tüdart sääli perekonnas oli?

14. NOORKOTKALIK MÕISTATUS.

1) . . . . . 2) . . . . . 3) . . . . . 4) . . . . .
5) . . . . . 6) . . . . . 7) . . . . . 8) . . . . . 9) . . . . .
10) . . . . . 11) . . . . . 12) . . . . .

Sõnade tähendused: 1) sõlmi, 2) „Noorte kotkaste“ suurlaagrite kohti, 3) käsiraamatu autoreid, 4) sõlmi, 5) peavanem, 6) skautluse kodumaa, 7) üks katseid, 8) erikatseid, 9) signaalseerimise vahendeid, 10) peetakse igapäev laagris, 11) kaitsevää auastmeid, 12) telegraafitähestikke.

Õigel lahendamisel saame sõna esitähedest ühe sõlme nimetuse.

UUED AUHINNAD: Kõikide tänaste ülesannete (välja arvatud noorkotkalik mõistatus) õieti lahendajate vahel loositakse 5 huvitavat raamatut. Noorkotkaliku mõistatuse õieti lahendajate vahel aga loositakse 10 R. Siideri huvitavat „Noorkotka kalender-käsiraamatut“.

MÄRKUSI: Kõikide tänaste ülesannete lahendised ära saata toimetusele hiljemalt 15. nov. 1934. Toimetuse kuleks ka hää meelega mõistatajate asjalikke arvamisid ning soovide mõistatusturuga kohta, millele vastavalt saaks kurka ümber korraldada. Mõistatuste lahendusi ei ole lubatud saata trükitöödena!

ÕIETI LAHENDASID (kõik „Õpilasteleht“ nr. 1. ilmunud mõistatused): V. Kruusberg, E. Rammo, E. Lambur, I. Valge, Ü. Teder, H. Moks, Pesapöeg, Noorkotkas, R. Skromnov, E. Tuul, V. Kihu, L. Riisen, E. Landra, H. Nummann, H. Estental, Kullisilm, E. Puusepp, H. Gustavson, T. Namm, R. Kello, T. Nikman, E. Ermel, A. Paljak, E. Link, J. Brandt, Winnetou, R. Reiter, H. Jõgi, I. Roots, M. Marits, E. Tamm, A. Kõivsaar, E. Uban, O. Jõgi, E. Kutsar.

LOOSIMISEL langesid auhinnad järgmistele lugejatele: Pesapöeg, H. Nummann ja I. Roots, kellele võidud ka kätte saadeti.

Nr. 1 LAHENDUSED ruumipuudusel järgmises numbris.

Keda mälestame

- 11. NOV.: Vene kirjaniku Feodor Dostojevski 113. ja rootsi kirjaniku Ellen Key 85. sünnipäev.
- 12. NOV.: Eesti kujuri Amandus Adamsoni 79. sünnipäev.
- 13. NOV.: Keeleteadlase, komponisti ja ajakirjaniku dr. Karl August Hermannini 83. sünnipäev.
- 14. NOV.: Näitlejanna Liina Reimani 43. sünni- ja saksa mõtteteadlase G. W. Fr. Hegeli 103. surmapäev.
- 15. NOV.: Täheteadlase Johann Kepleri 304. ja kasvatusõpetajate Johann Comeniuse 264. surmapäev.

16. NOV.: Soome kirjaniku Arvid Järnefelt'i 73. sünnipäev.

17. NOV.: Eesti ajalooliste juttude kirjutaja Eduard Bornhöhe 11. surmapäev.

Koolid.

kes tellimislehtedega on saatnud kõige rohkem „Õpilasteleht“ aastatellimisi:

- 1) Riisipere Plato Lastekodu 18 tellimist.
- 2) Kaagvere Lastekodu 17 t.
- 3) Risti algk. Viljandi 15 t.
- 4) Odalemma algk. Harjumaal 13 t.
- 5) Sadala algk. Tartumaal 13 t.
- 6) Vinni-Pajusti algk. Virumaal 12 t.
- 7) Randvere algk. Saaremaal 10 t.
- 8) Suureküla algk. Võrumaal 10 t.
- 9) Viru-Kabala algk. 9 t.
- 10) Laiuse algk. Tartumaal 9 t.

KOOLID! Kes ületab oma saadetud tellimistega ülemal toodud tellimiste arvu? Nimekirja jätkub tulevases numbris.

Kümnele suurema arvu aastatellimiste saatjale koolile saadame tasuta „Õpilasteleht“ aastakäigu.

ÜLLATUS TALLINNA AASTATELLIJAJALE!

Tänase numbrist vahelt leiavad teie hulgast mõned õnnelapsed kino Moderni pileti pühapäevasele noorsooetendusele. Kinopääsmete jagamine jätkub ka edaspidi. Kes on tulevanädalased õnnelapsed? Tuhatkordseiks õnnejumalanna soosikuiks võivad saada kõik need, kes „Õpilasteleht“ aastatellimise, 1 kr., on talitusele ära saatnud.

Kino „Modern“

S. Tartu mnt. 4-a. Kõnet. 304-68.

Pühapäeval, 11. nov. s.a. SUUR

**kultuur-
ja
lasteetendus**

**1) Ekspeditsioon
Põhjanabale.**

(S. O. S... jäämägi)

Huvitav helifilm 12 osas Põhjanaba vallutamisest. Inimese võitlus karmi põhjamaa loodusega.

2) Vaatepilt.

3) Õpetlik film.

4) Üllilõbus naljapilt
2 osas.

Pääsetähed 15—50 senti. Algus täpselt kell 12 päeval. Kassa avatud kella 11.30 peale. Seletused filmide kohta antakse edasi mikrofonti kaudu.

Tegev ja vastutav toimetaja: M. Nurmik. Talitusjuht: A. Sagim. Väljaandja: K. k/ü. „Töökool“. Tellimishind postiga: 1 kuu — 20 s., 2 kuud — 40 s., 3 kuud — 50 s., aastakäik 1 kr. Raamat-ajakiri „Laste Jutuluba“ ühes „Õpilasteleht“ tellides maksab 3 kuud — 20 s., 6 kuud — 40 s., aastakäik (12 raam.) 75 s. — Kuulutuste hinnad: Kuulutusküljel — 5 s. mm., lehe ees — 10 s. mm., tekstis — 12 s. mm., teksti kirjaga 15 s. mm. — E. K. Ü. „Postimehe“ trükk Tartus, 1934.

RAHVUSLIK AASTAKOOGU AR